

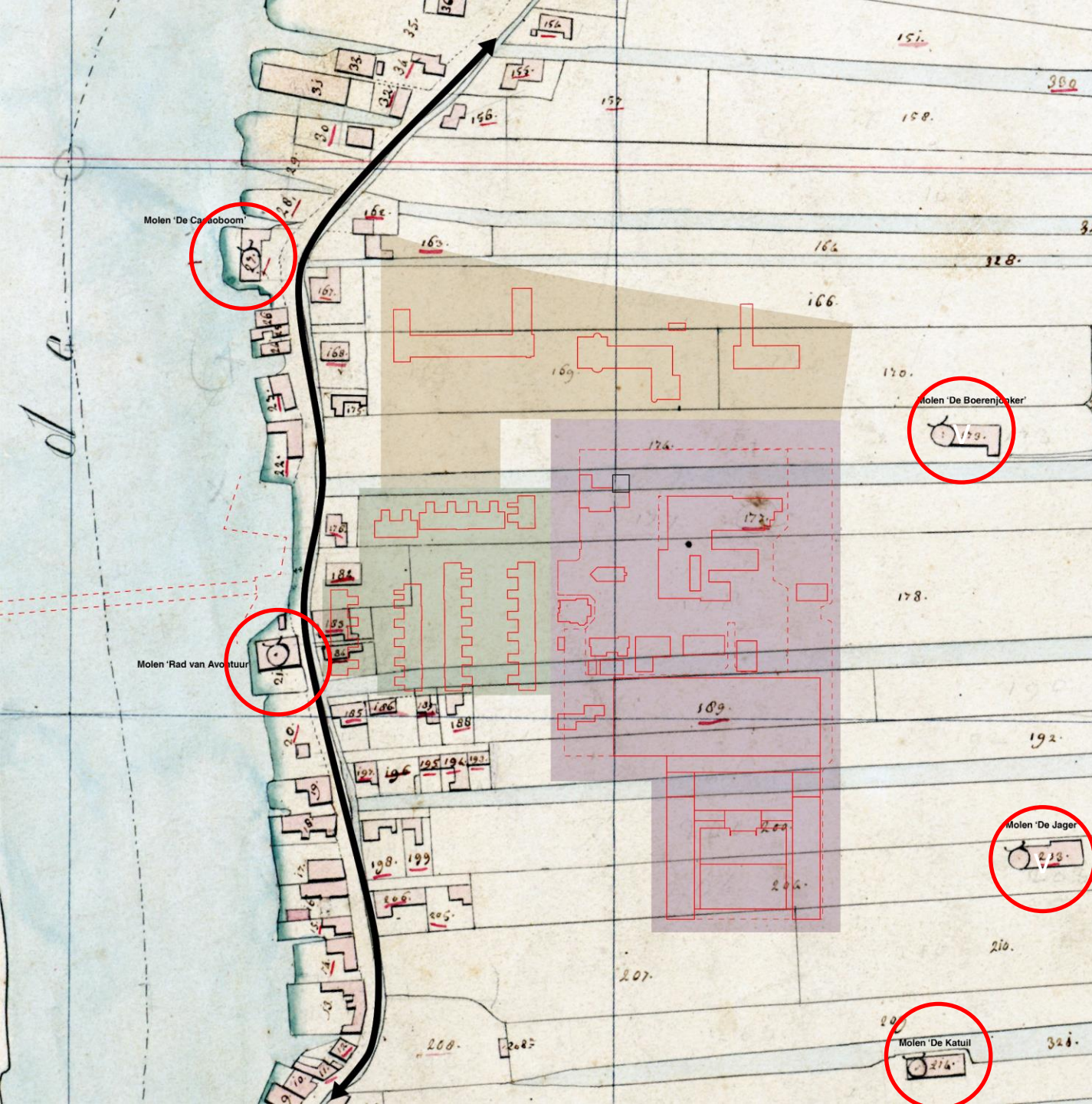
Slachthuisbuurt Zaandam, cultuurhistorische quickscan

September 2020, projectnummer 455

Slachthuisbuurt Zaandam:

- Oostzijde
- Tegenover Koog aan de Zaan
- Centraal en afgelegen tegelijk

Slachthuisbuurt:

Drie eilanden:

- Slachthuis
- Woonbuurt
- Scholencluster

Daaronder:

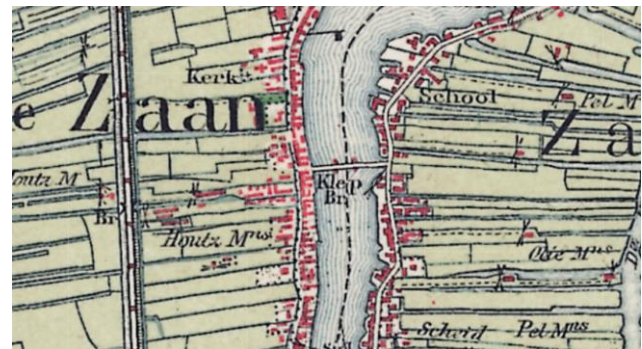
- Polderstructuur
- Dijklint Oostzijde
- Molens

Zaandam.

Noorderbrug.

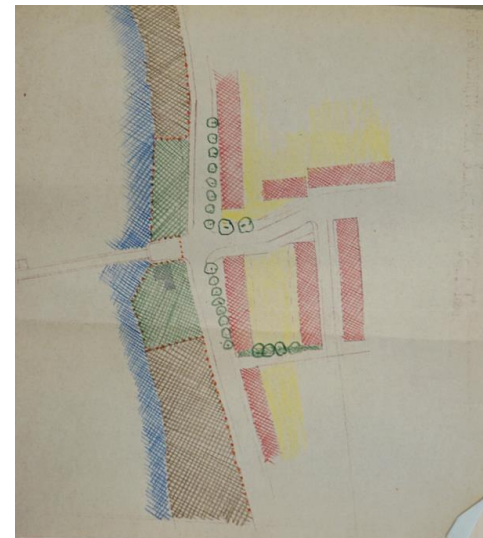
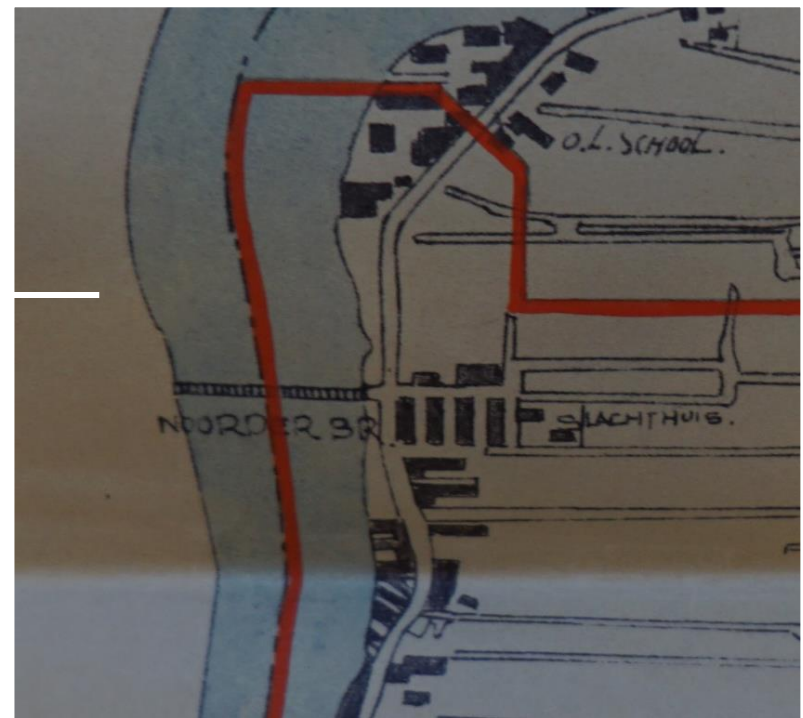
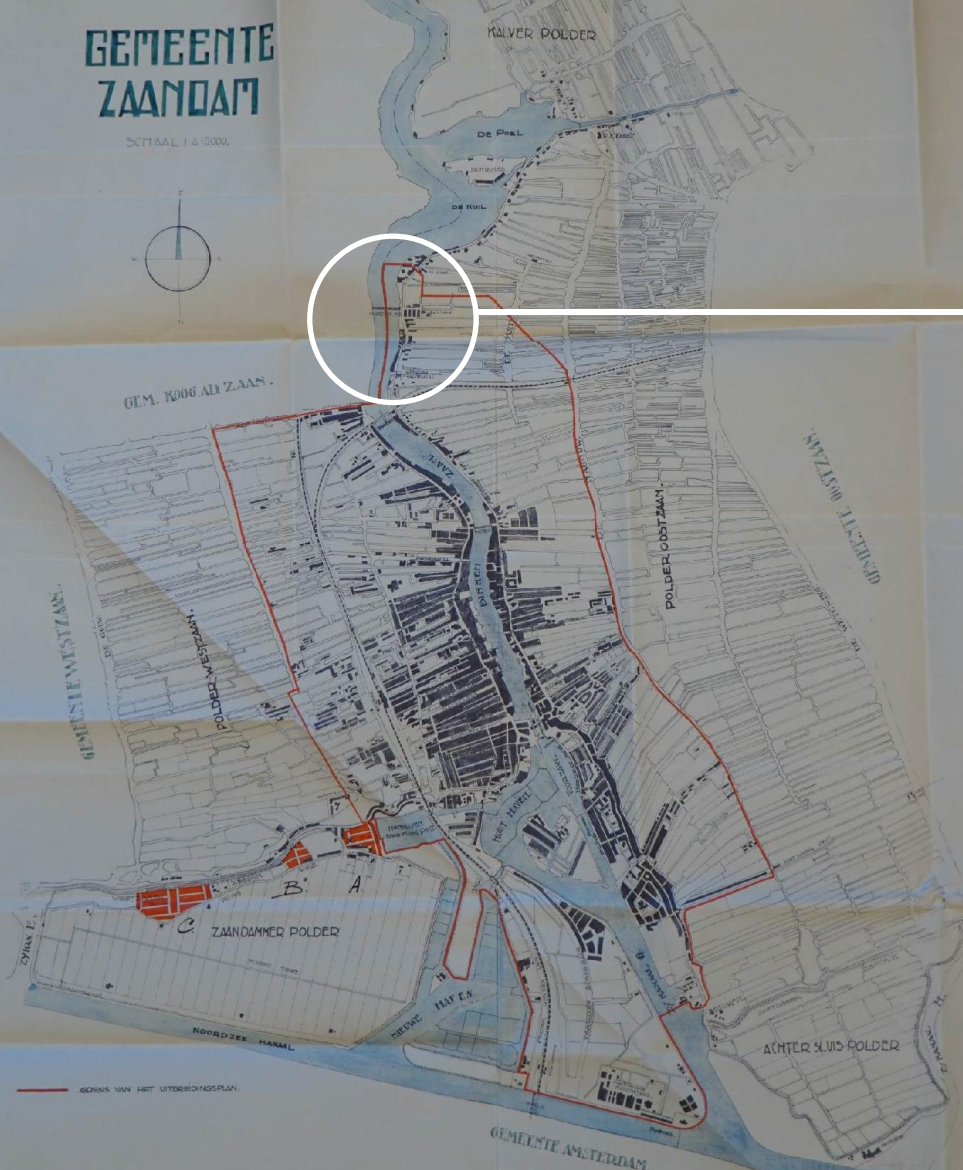
Koog aan de Zaan, de Noorder-Brug.

9114 Uitg. J. Koome, Boekh.

1902: bouw Noorderbrug

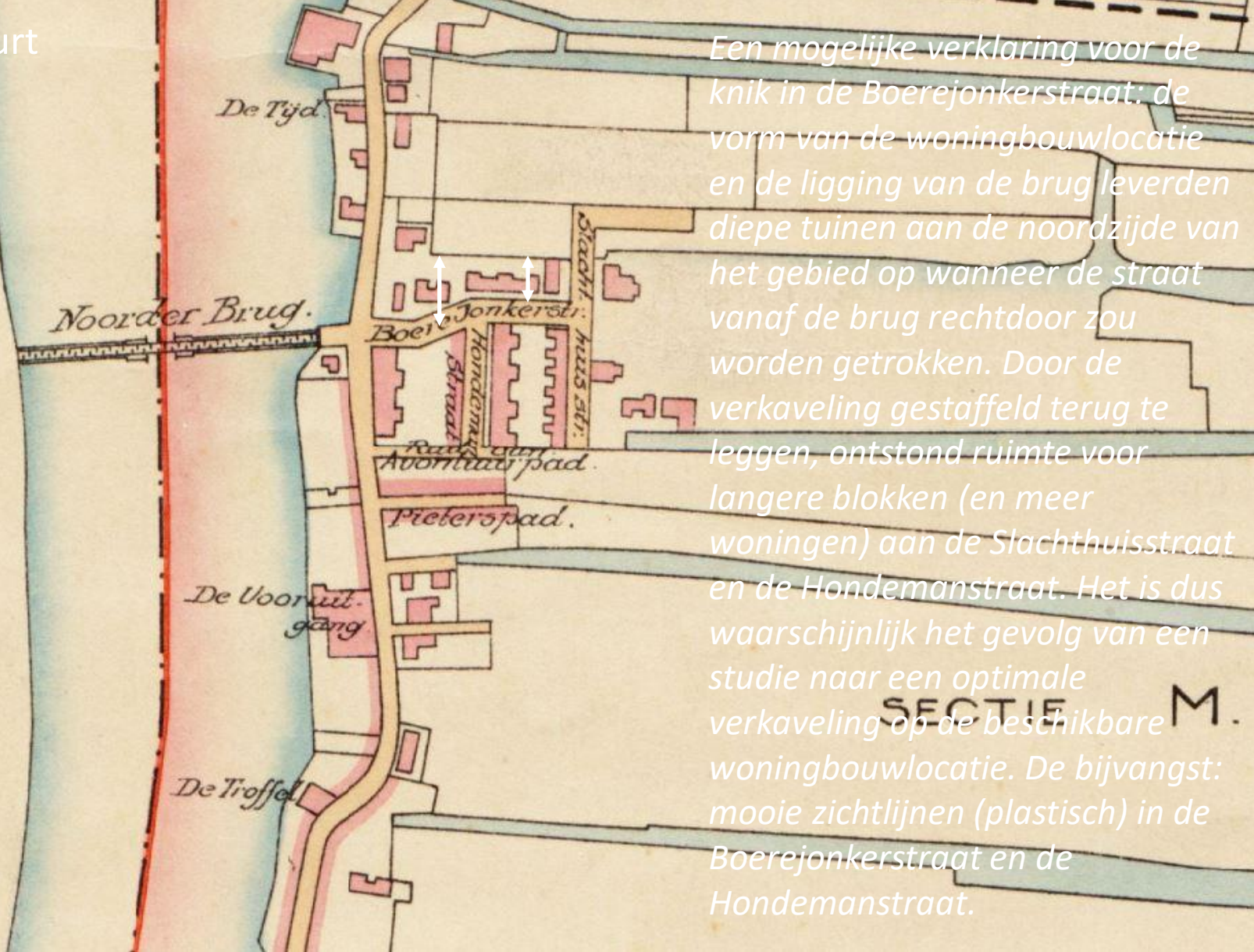

1976: sloop Noorderbrug
2019: kunstwerk Noorderbrug

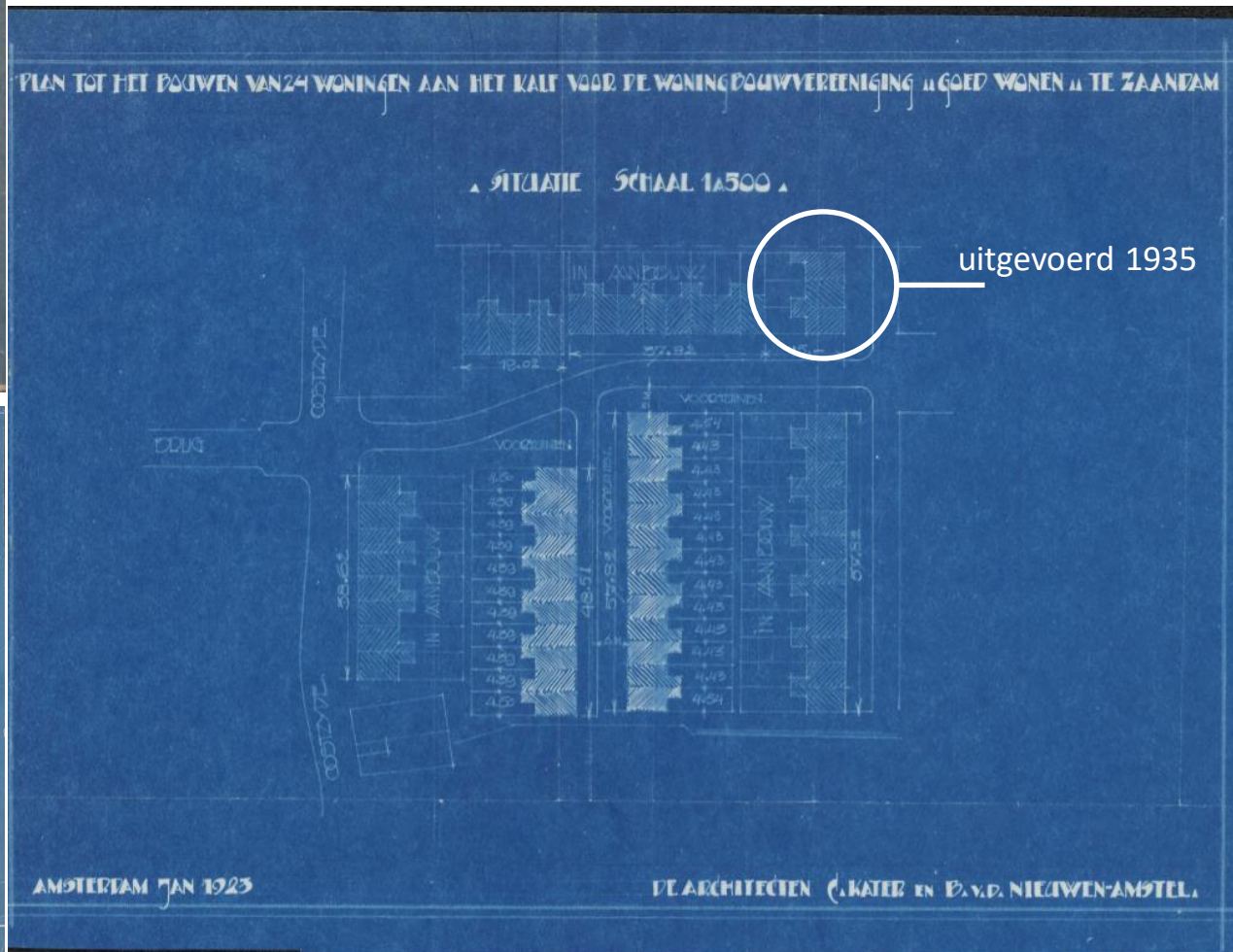
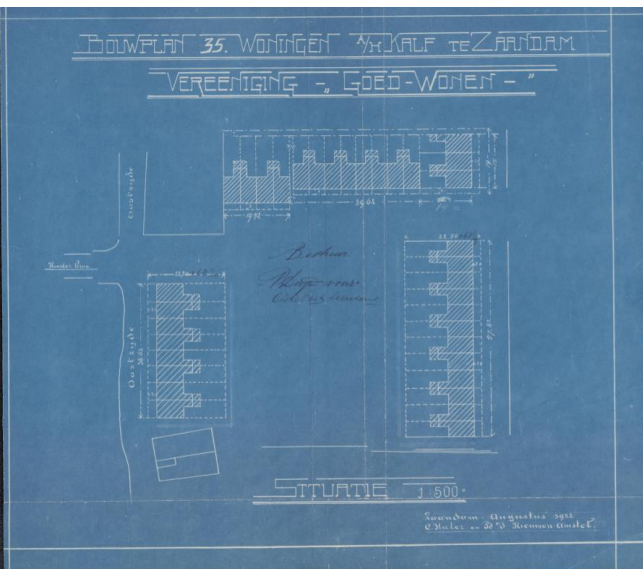
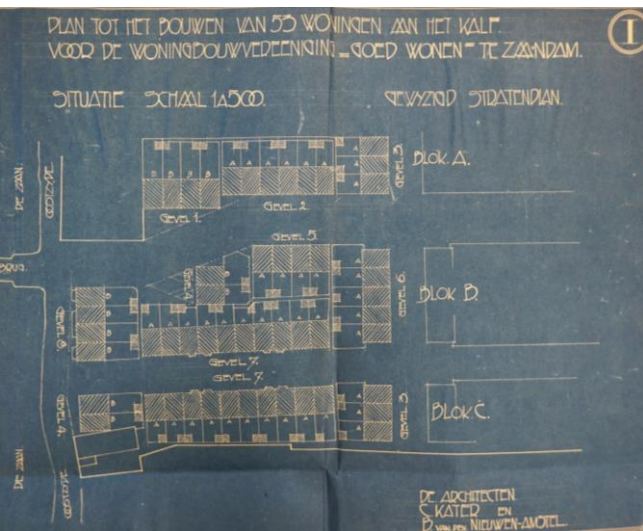
1909: Uitbreidingsplan Zaandam, herziening 1923-1935
 Schets: Pieter Verhagen (bij brief uit 1942)

A. Woonbuurt

Een mogelijke verklaring voor de knik in de Boerejonkerstraat: de vorm van de woningbouwlocatie en de ligging van de brug leverden diepe tuinen aan de noordzijde van het gebied op wanneer de straat vanaf de brug rechtdoor zou worden getrokken. Door de verkaveling gestaffeld terug te leggen, ontstond ruimte voor langere blokken (en meer woningen) aan de Slachthuisstraat en de Hondemanstraat. Het is dus waarschijnlijk het gevolg van een studie naar een optimale verkaveling op de beschikbare woningbouwlocatie. De bijvangst: mooie zichtlijnen (plastisch) in de Boerejonkerstraat en de Hondemanstraat.

1919: verkoop grond aan gemeente t.b.v. arbeiderswoningen
Woningbouwvereniging Goed Wonen, opgericht in Zaandam 1913

Verkavelingsstudies, 1920 (11 blokken, 65 won.), 1922, 1923 (7 bl, 58 won.)
Ontwerp C. Kater en B. van den Nieuwen Amstel, Amsterdam

Ander werk van C. Kater en B. van den Nieuwen Amstel, Amsterdam
 C.K.: Goed Wonen (1914), B.v.N.A.: Rode Blok (1926), Roelofhartplein (1928)

PLAN TOT HET OORWEN VAN WONINGEN AAN HET HALF VOOE DE WONINGBOUWVEREENIGING "GOEF WONEN" TE ZAANTAM

SCHAAL 1:100

ZYKVEL

VORGEVEL 12 WONINGEN

AMSTERDAM 7000 1922

DE ARCHITECTEN G. H. VAN DER WERF EN P. VAN NIEUWEN-AMSTEL

1922 bouwvergunning.

Latere wijzigingen: doorlopende dakkapel, ramen lijken vergroot, metselwerkdetails behouden.

Drie woningen Slachthuisstraat, 1935
Al aangegeven op de verkavelingsstudie, 1920

B. Slachthuis

1923: bouw noodslachthuis; 1927: besluit bouw 'streekslachthuis'
1935 geopend, 1985 gesloten

Koelruimten
 Pekellokaal
 Luchtkoeler
 Machinekamer
 Ketelhuis
 Vetsmelterij
 Sterilisatieruimte

Afvoer ongeboren mest

Slachtgedeelte
 Runderslachthal
 Varkensslachthal
 Darmenwasserij
 Pensstort
 Steekruimte
 Vangplaats

hangruimte

Stallen
 Kleedruimten

noodslachtplaats

rijwielen

administratie

entree

Woning
 Winkel

SLACHTHUIS STRAAT

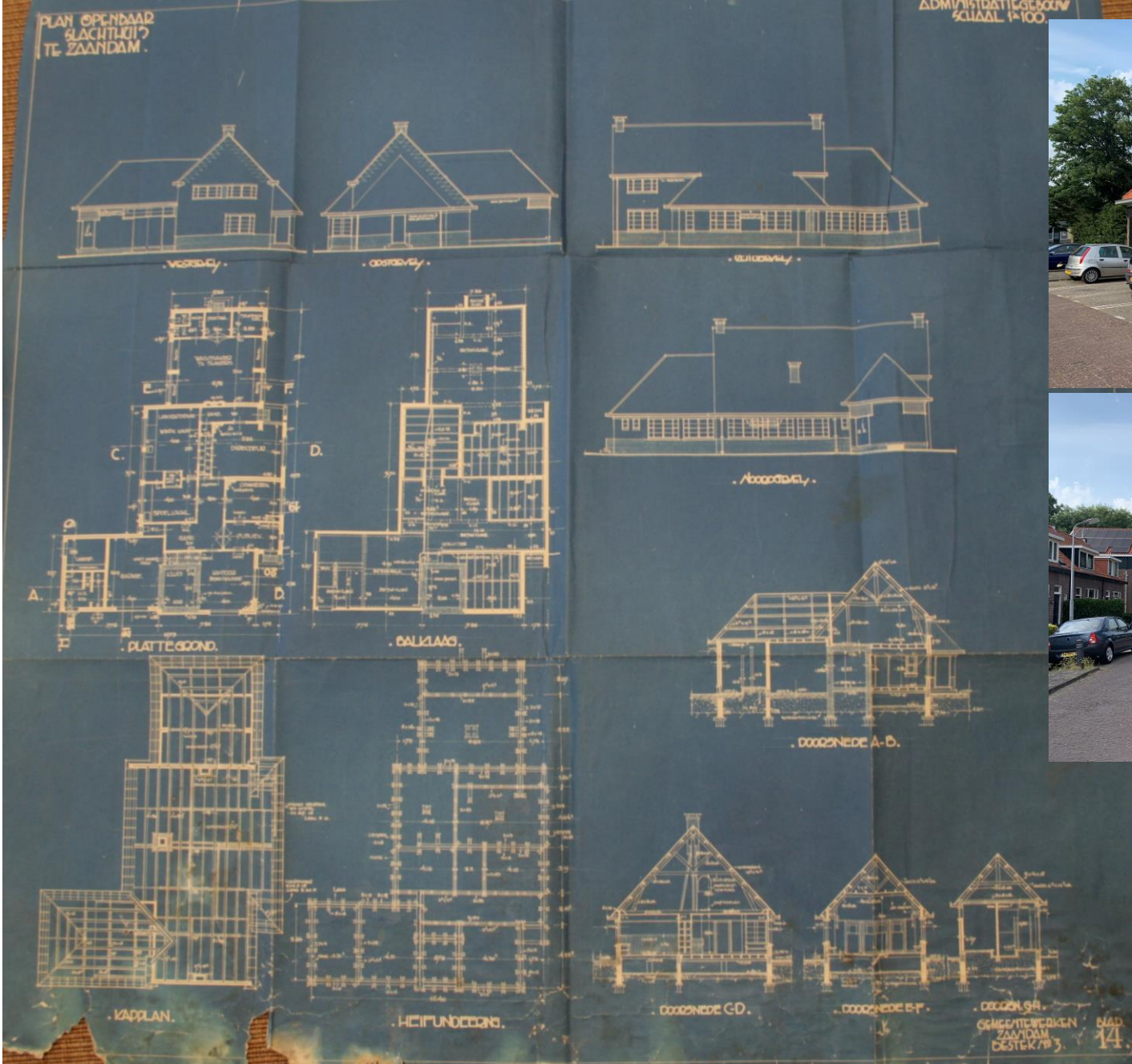

Indeling slachthuis

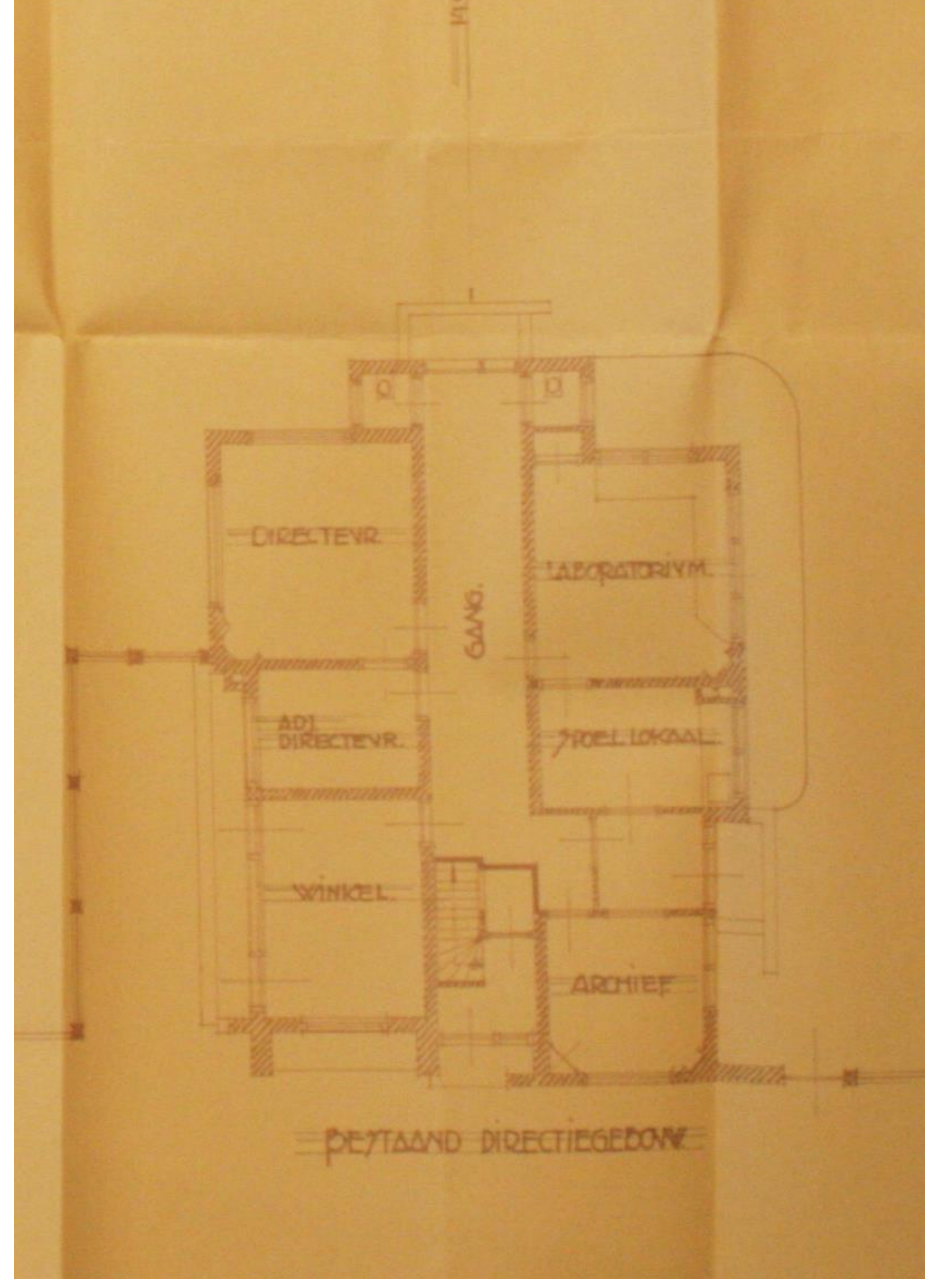
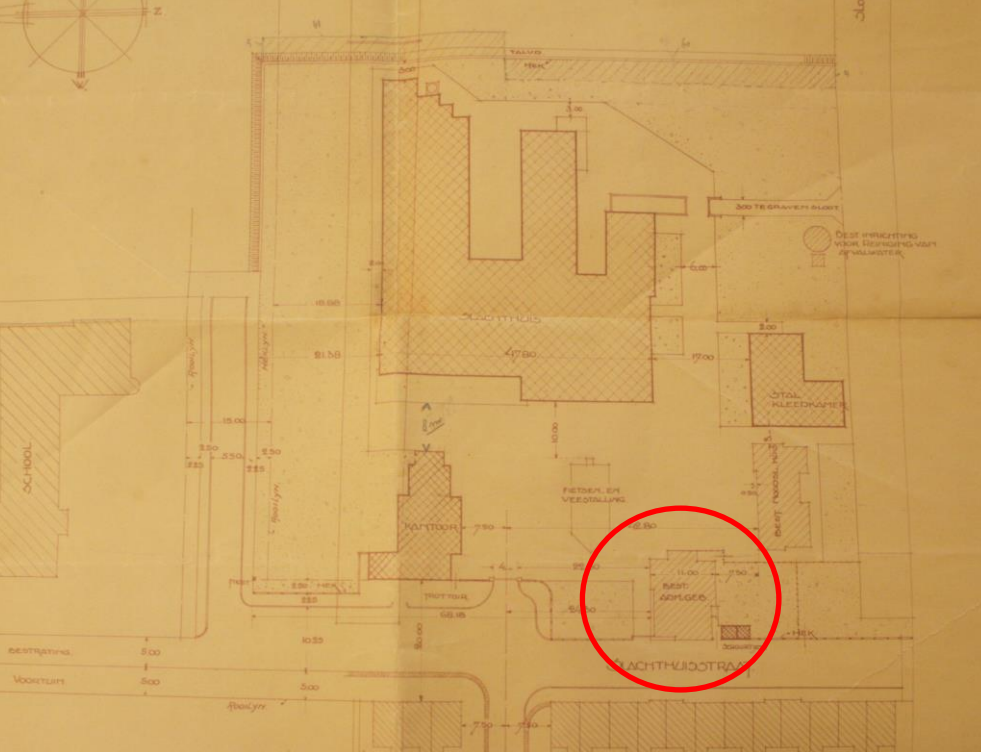
LEVEL 5
SCHAAL 100.

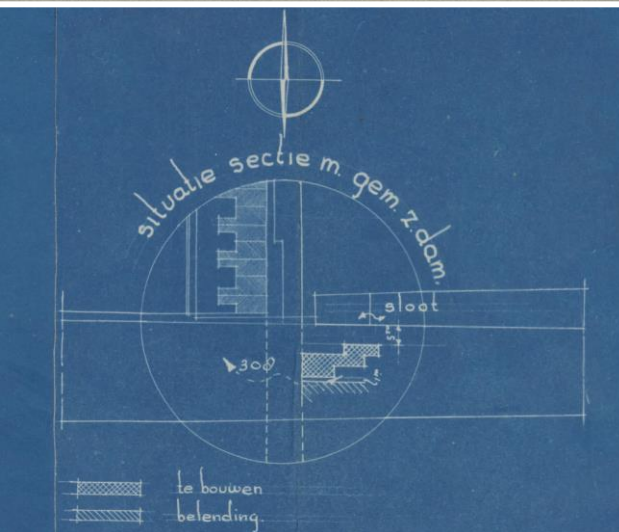
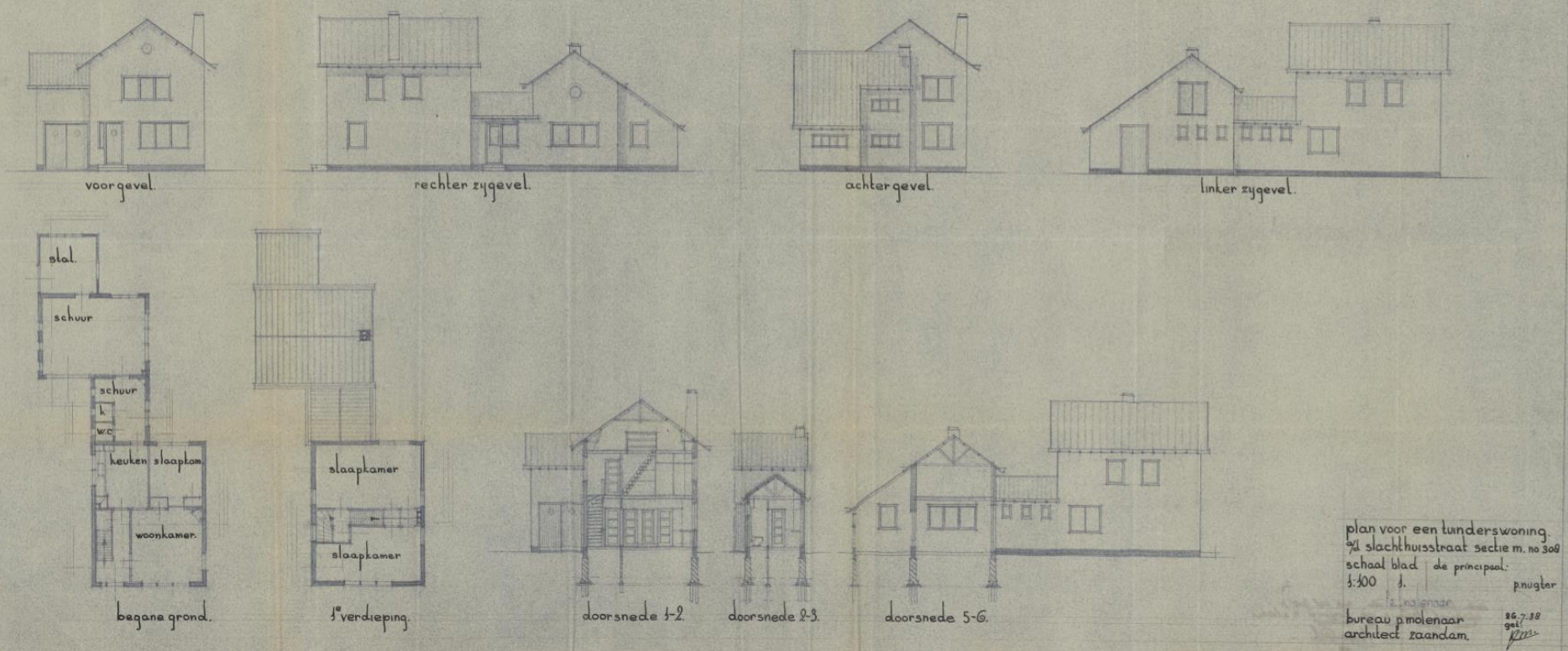
STEEN
HUIS
MEIJERS

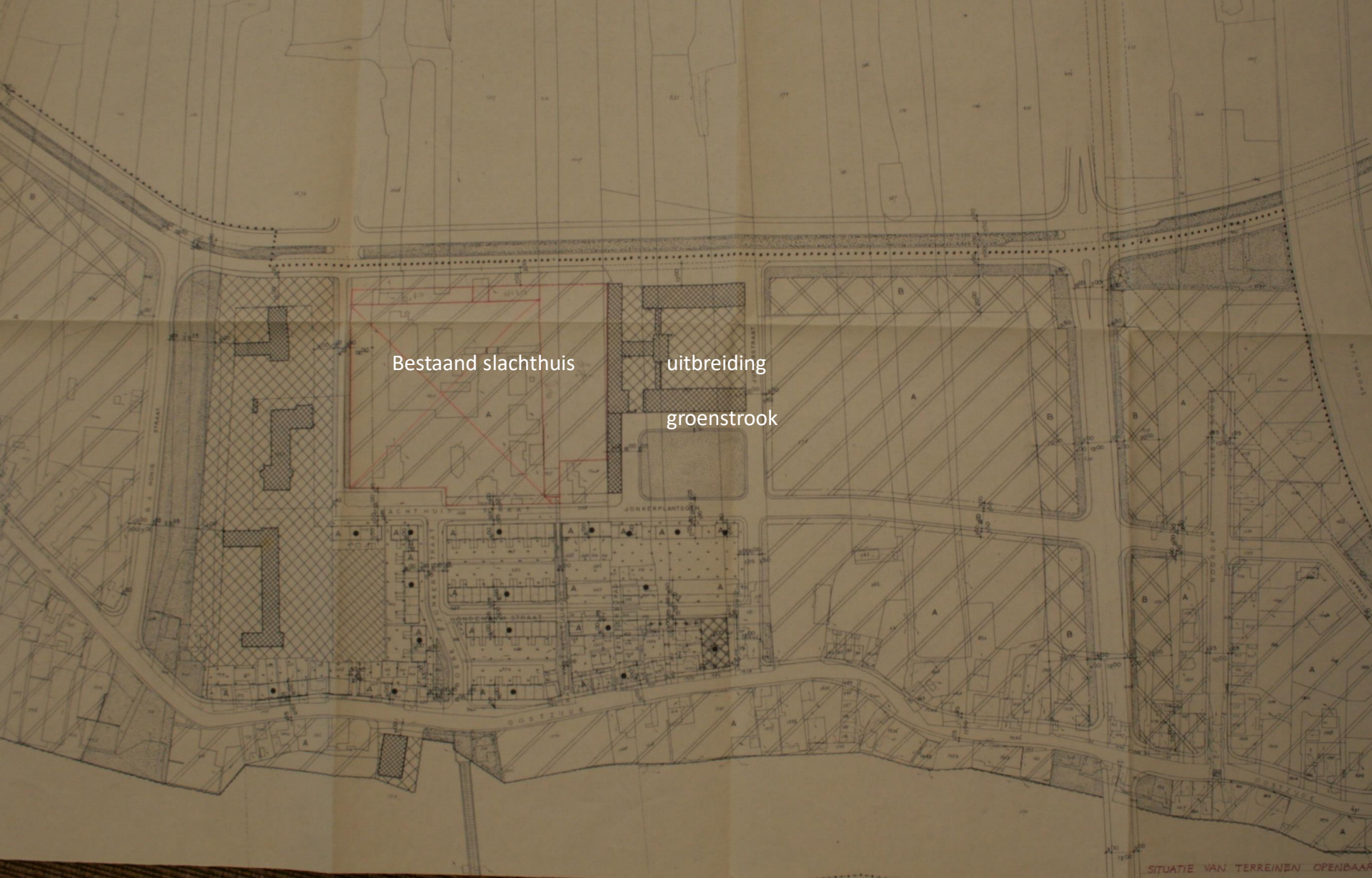
Administratiegebouw, slachthuis

Bureelgebouw, bij het noodslachthuis uit 1923. Later directiewoning, met winkel en in 2014 opgesplitst in vier appartementen. Oudste restant slachthuis.

Tuinderswoning 1938 (architect Molenaar, Zaandam), verbouwd in 1955

Uitbreiding slachthuis, jaren 60
Aankoop terrein (4.603 m2), dempen sloot

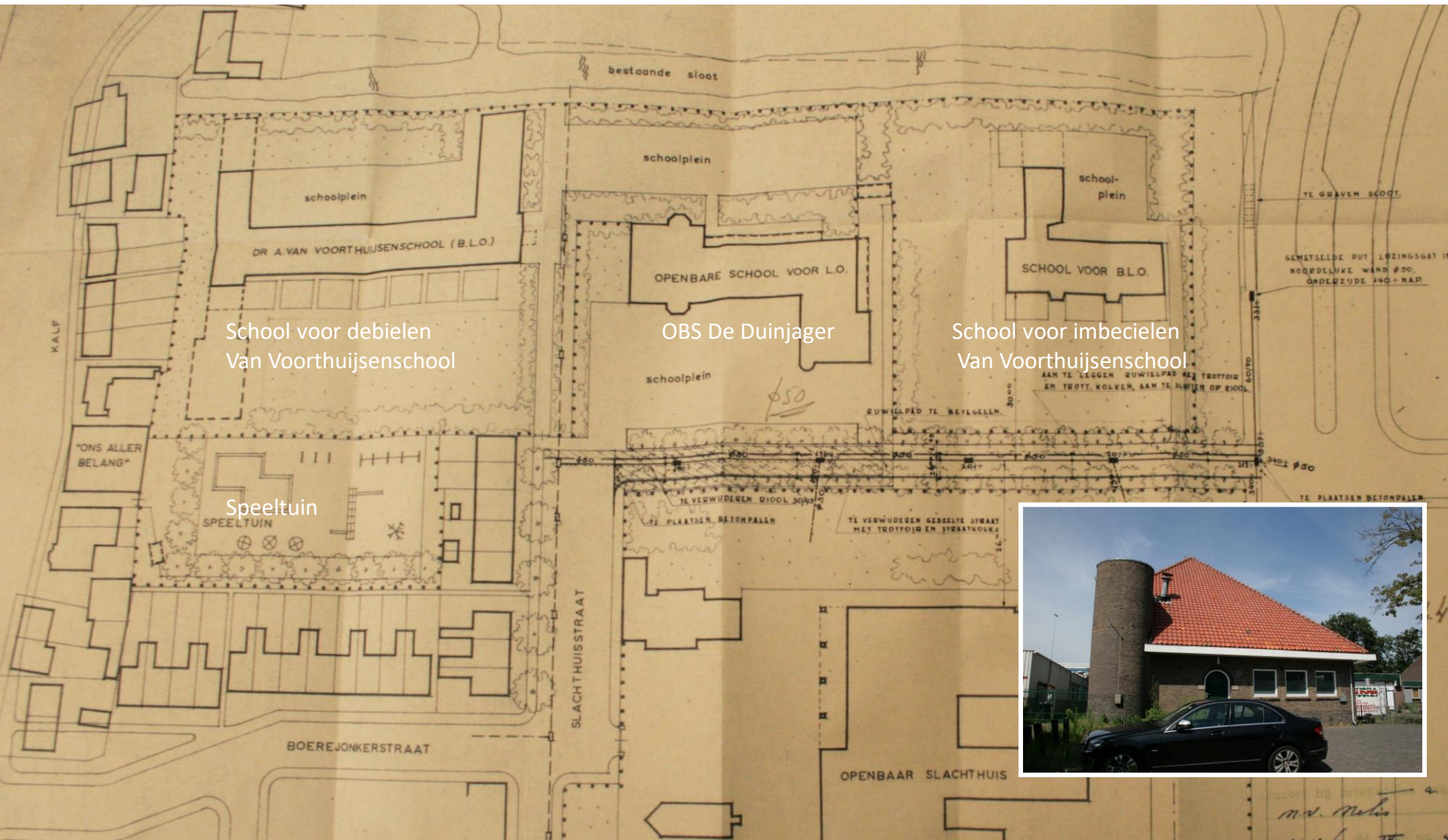

Slachthuisbuurt in de jaren 1980, met uitbreiding slachthuis

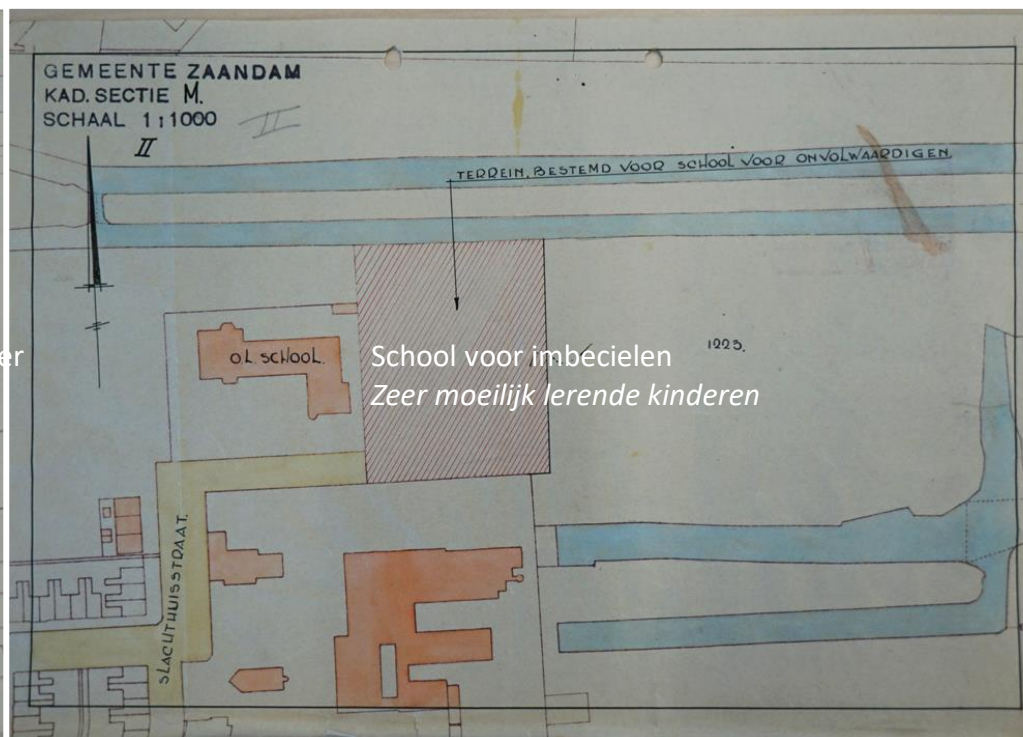
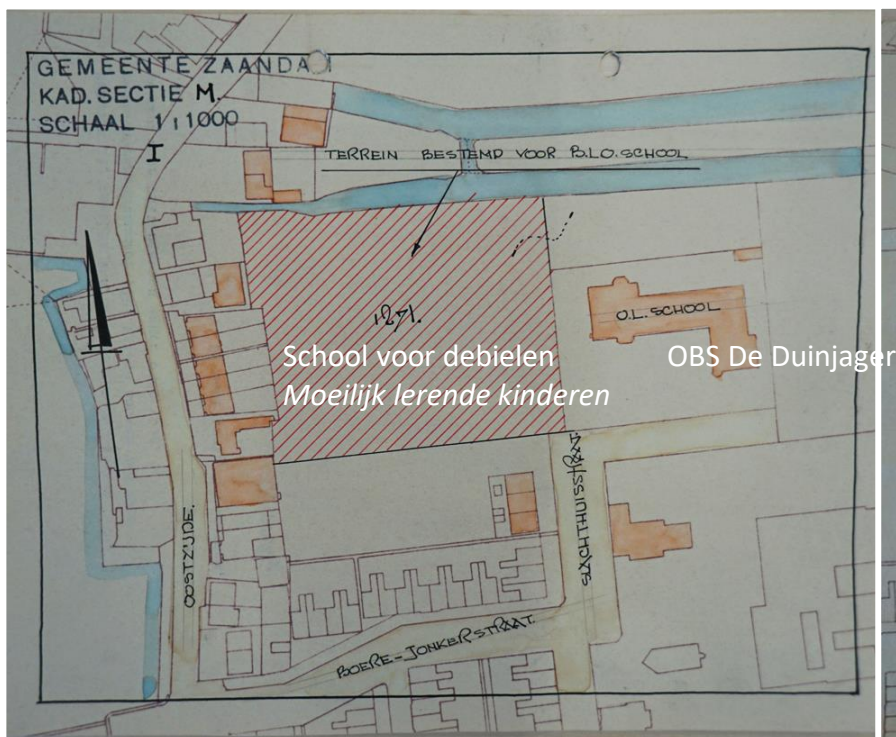
Slachthuisbuurt: met tijdelijke woonblokken t.p.v. het Slachthuis

C. Scholenstrook

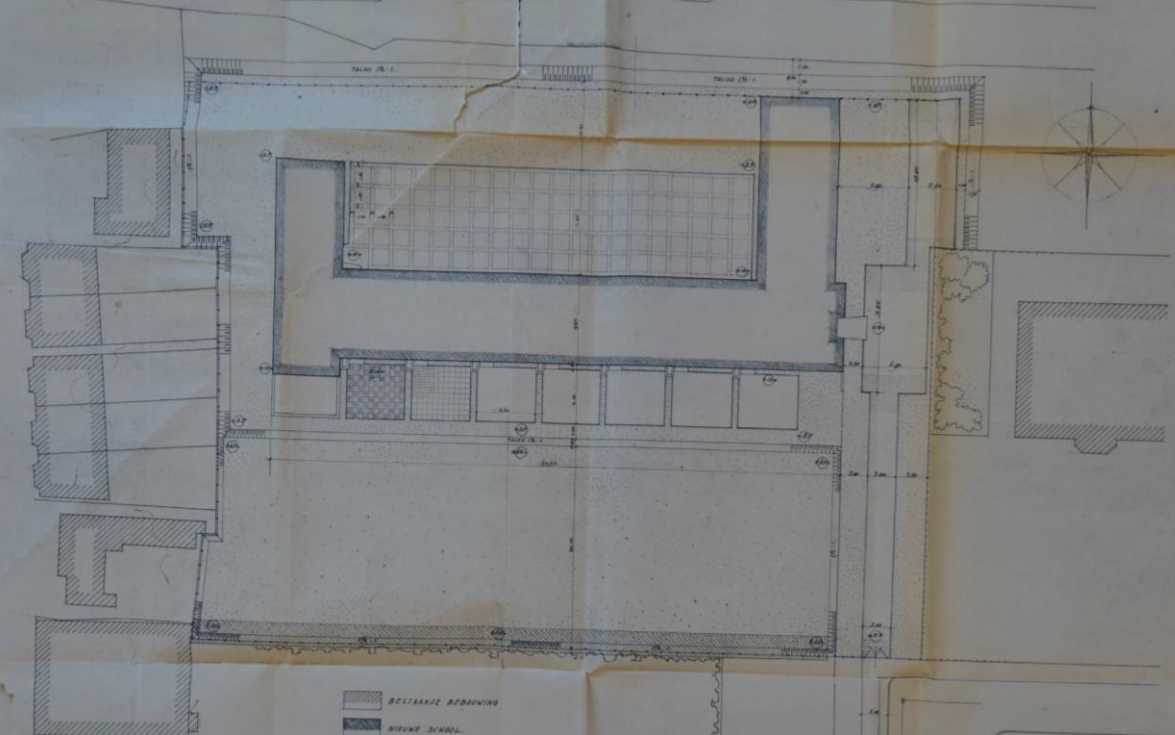

Scholenstrook (tekening 1960)

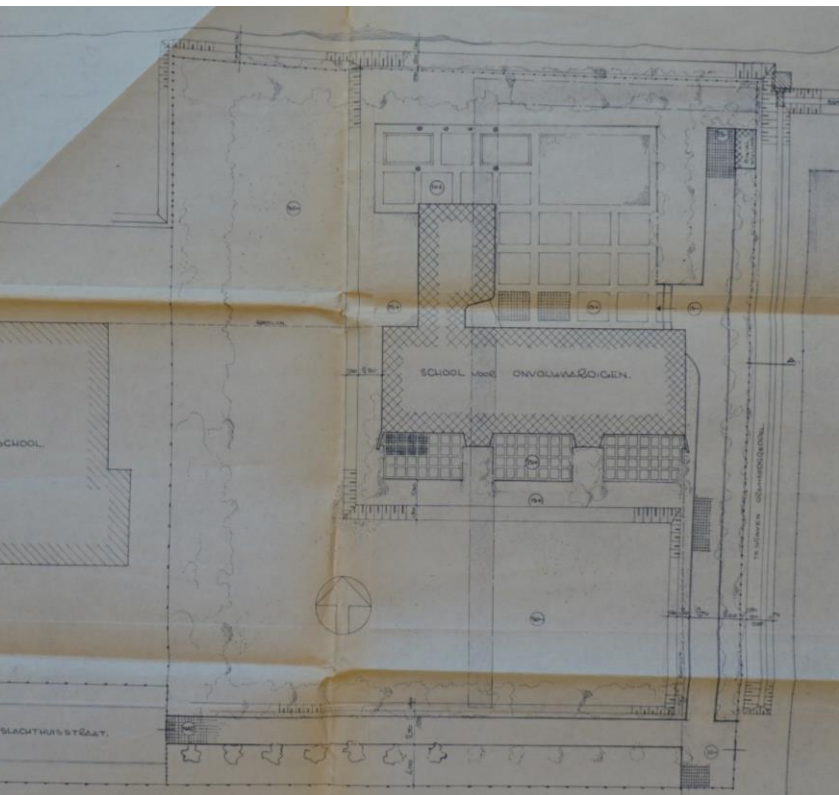
De oudste school stamt uit de jaren 30: OBS De Duinjager (midden)

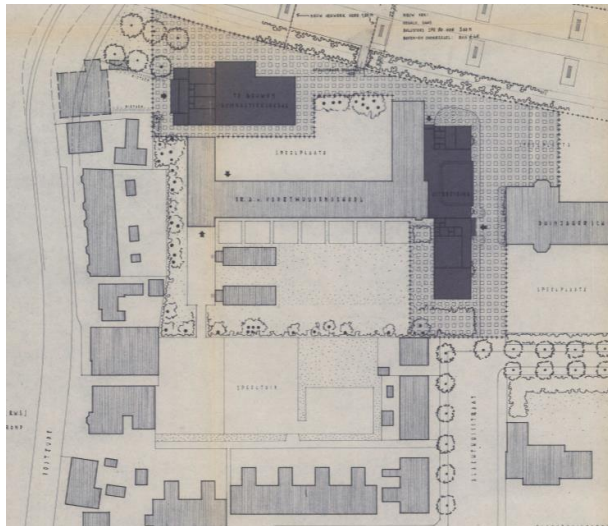
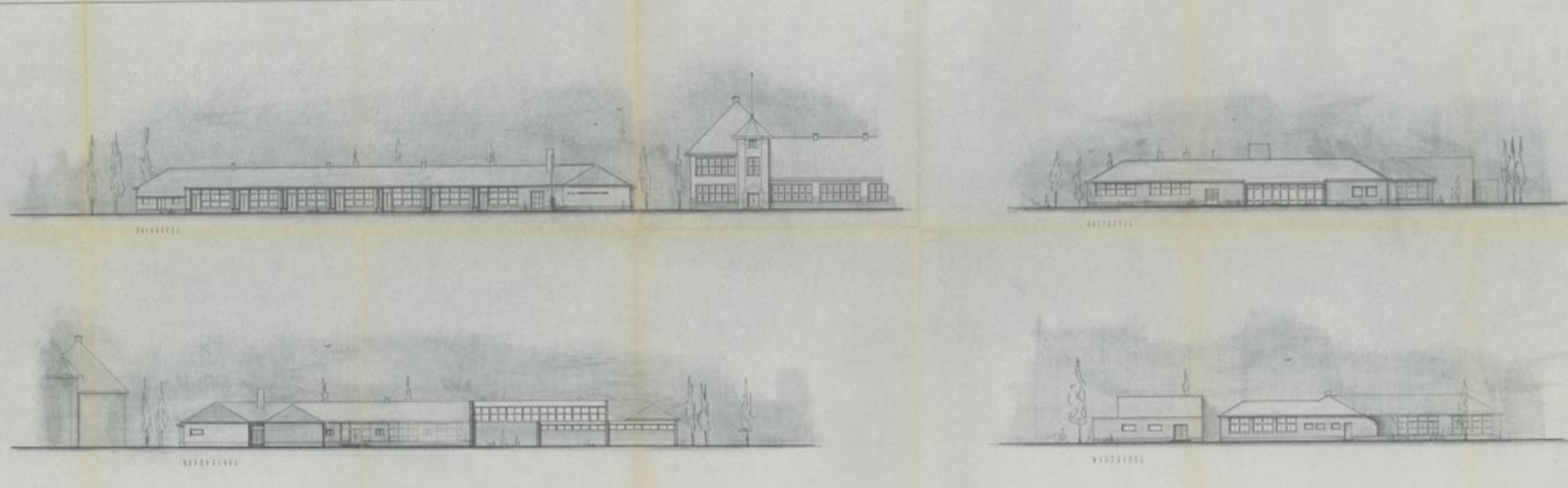
BLO Zaanstreek startte in 1927 elders in de Zaanstreek (Parkstraat, Koog). Na de oorlog werd het BLO in de Slachthuisbuurt geconcentreerd, met de bouw v.d. Van Voorthuijsenschool in 2 gebouwen: voor imbecielen en debielen

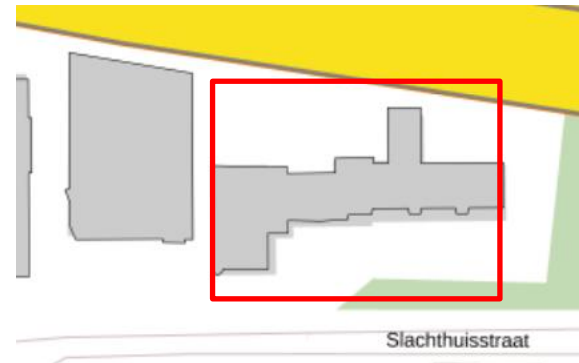
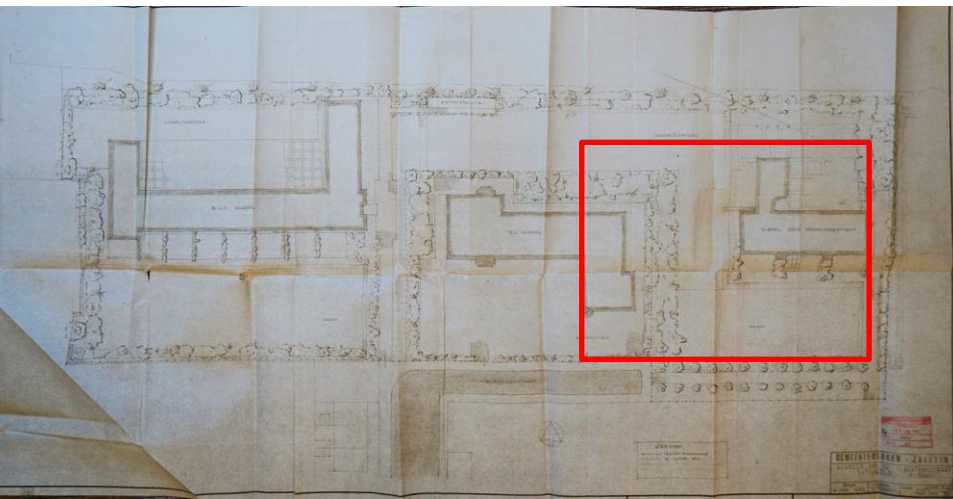
1951: Van Voorthuijsenschool (10 klassen, debiele leerlingen)

1951: Van Voorthuijsenschool (3 klassen, imbeciele leerlingen)

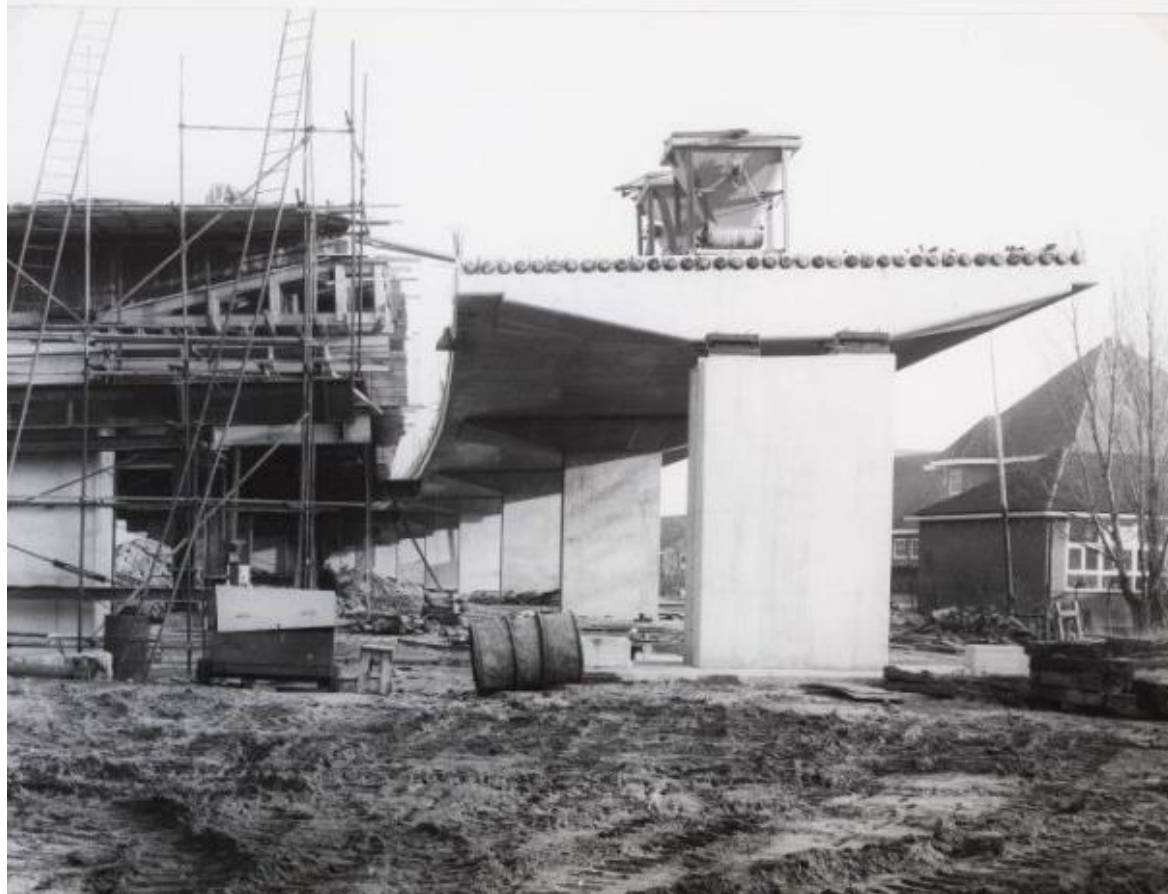

Uitbreiding school voor debielen, 1973: twee extra lokalen, gemeenschapsruimte en een gymnastieklokaal.

1980s: OBS Duinjager en imbecielenschool samengevoegd tot praktijkschool Het Anker. Andere scholen verhuizen; leegstand, kraak, herbestemming

Omgeving: noordzijde

1968, bouw Coentunnelweg (A8)

Omgeving: noordzijde

1972 (voorgond links): groenstructuur met speeltuin en schoolpleinen

Omgeving: oostzijde

Kaart: uitbreidingsplan Kogerveld in Zaandam
Datum: juni 1959
Archief: GAZ

Aan de oostzijde van het gebied ontstond de wijk Kogerveld, naar een Uitbreidingsplan uit 1959. Voor de bouw werd het terrein opgespoten.

Omgeving: oostzijde

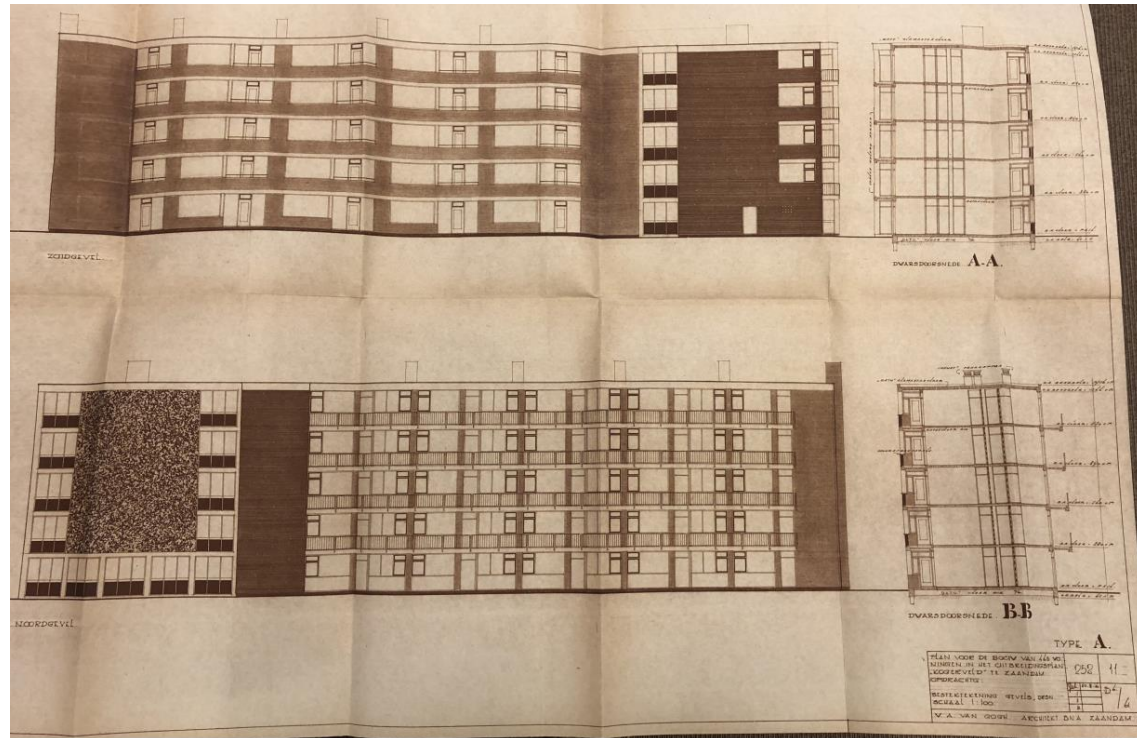
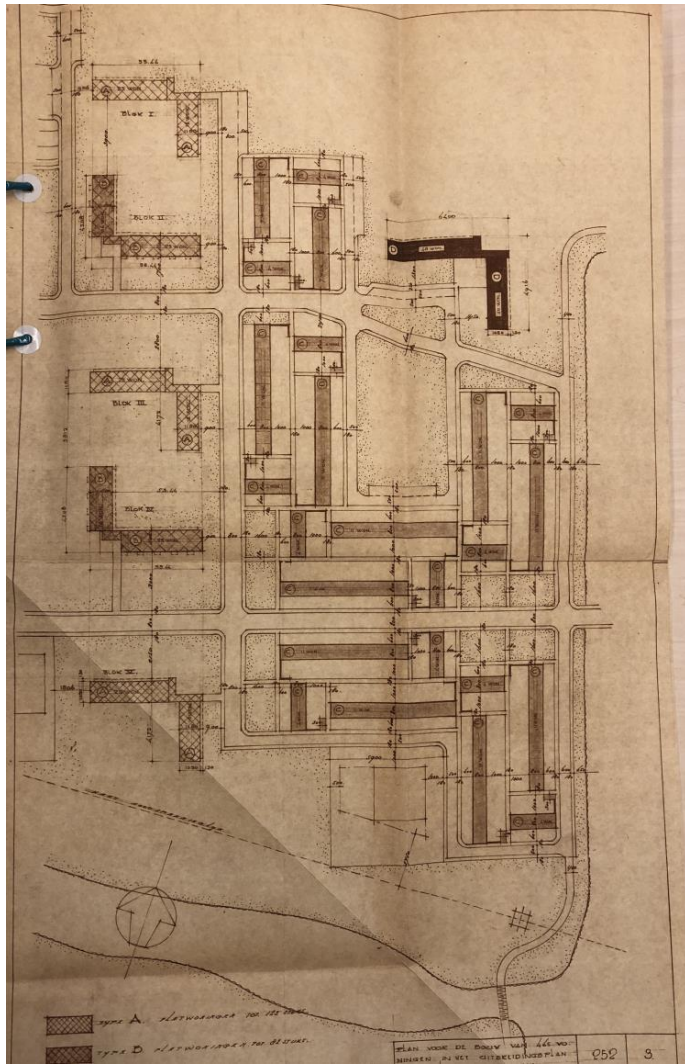
Plan Kalf

Jagersveld

Kogerveld

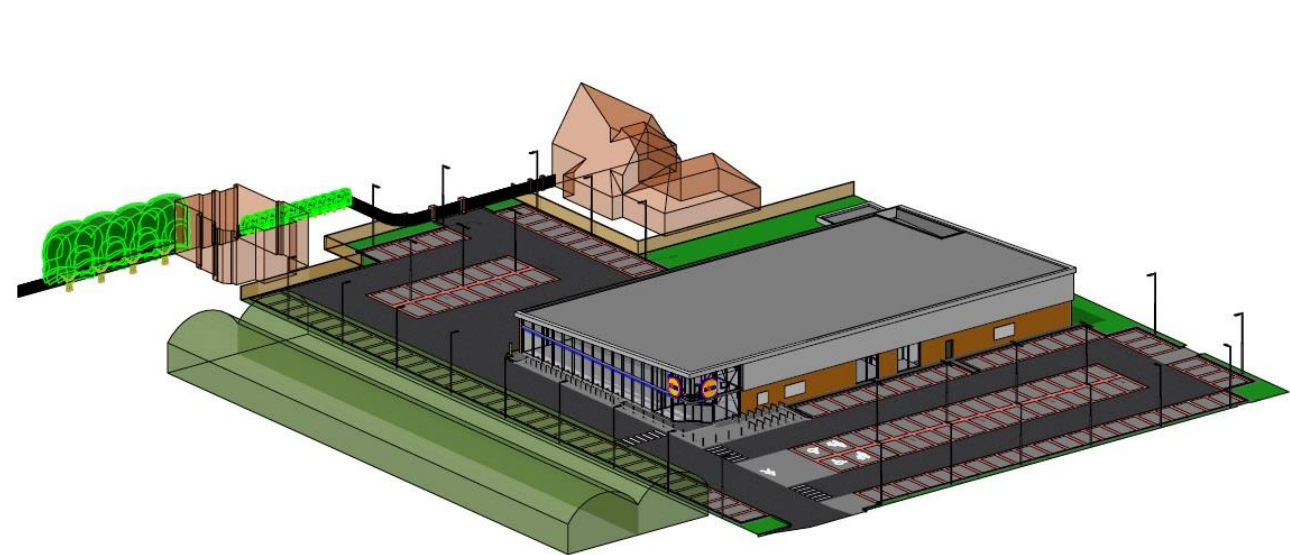
1973, Kogerveld is gereed
Linksonder zijn scholen, het slachthuis en de A8 zichtbaar

Omgeving: oostzijde

Kogerveld, woningbouwvereniging Zaandams Volkshuisvesting
465 woningen Kogerveld. Architect V.A. van Gogh (1960)

Latere wijzigingen

Tijdelijk, suburbaan en gemengd gebruik

De Slachthuisbuurt en zijn omgeving. In de volgende slides volgt een analyse van de ontwikkeling en opbouw van de buurt.

Historische ontwikkeling: 1832

1832

LEGENDA

↔ PRIMAIRE STRUCTUREN

□ LATERE BOUWVOLUMES

■ WOONWIJK 'GOED WONEN'

■ SCHOLENSTROOK

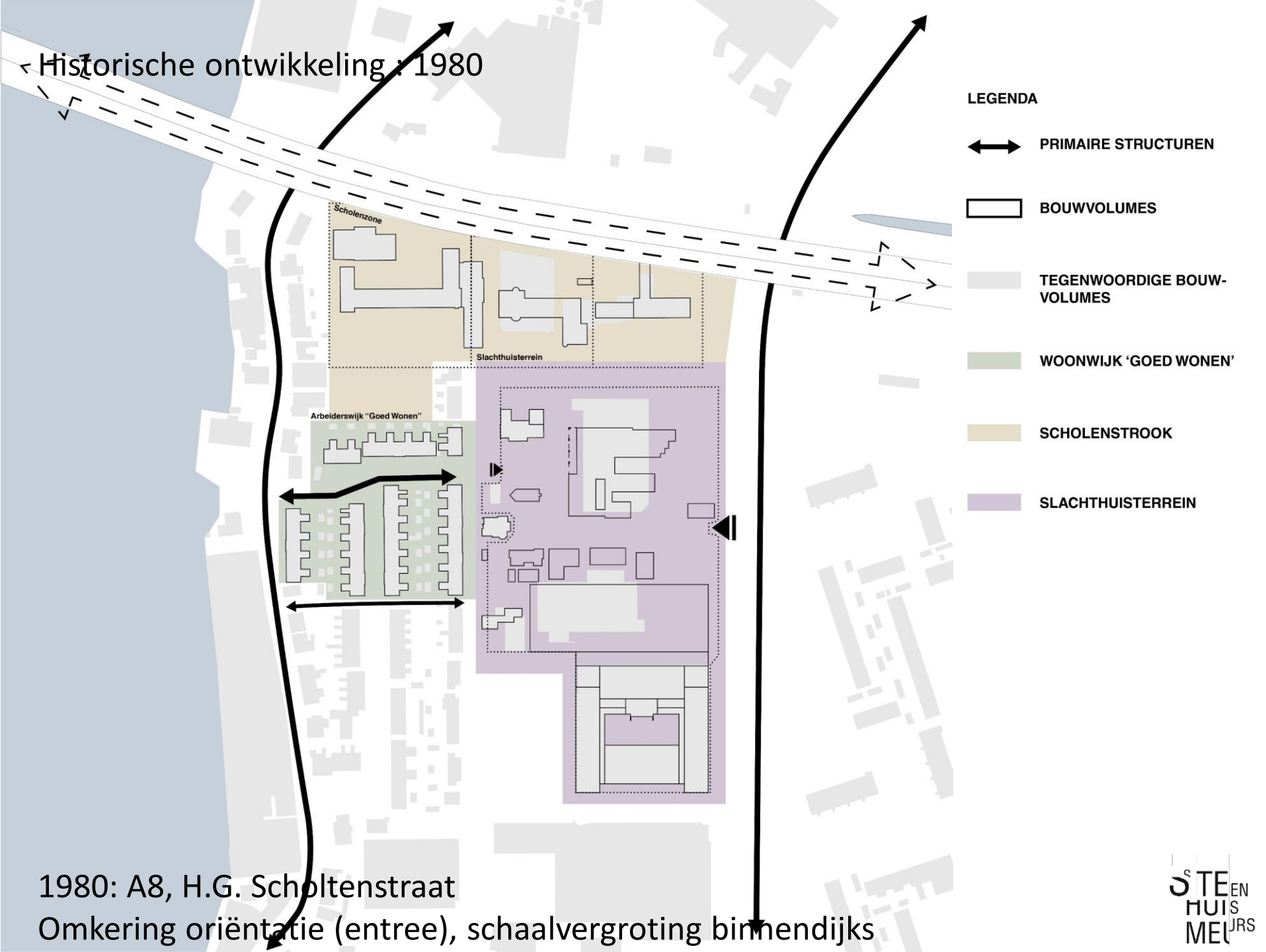
■ SLACHTHUISTERREIN

1832: perifeer, bebouwd lint Oostzijde, molens

Historische ontwikkeling : 1950

1950: brug, dijk, fijnmazige bebouwing binnendijs, scholenstrook, grote eenheden slachthuis

STRUCTUREN

LEGENDA

↔ PRIMAIRE STRUCTUREN

↔ SECUNDAIRE STRUCTUREN

DIJKSTRUCTUUR

BOUWVOLUMES

ROOILIJNEN

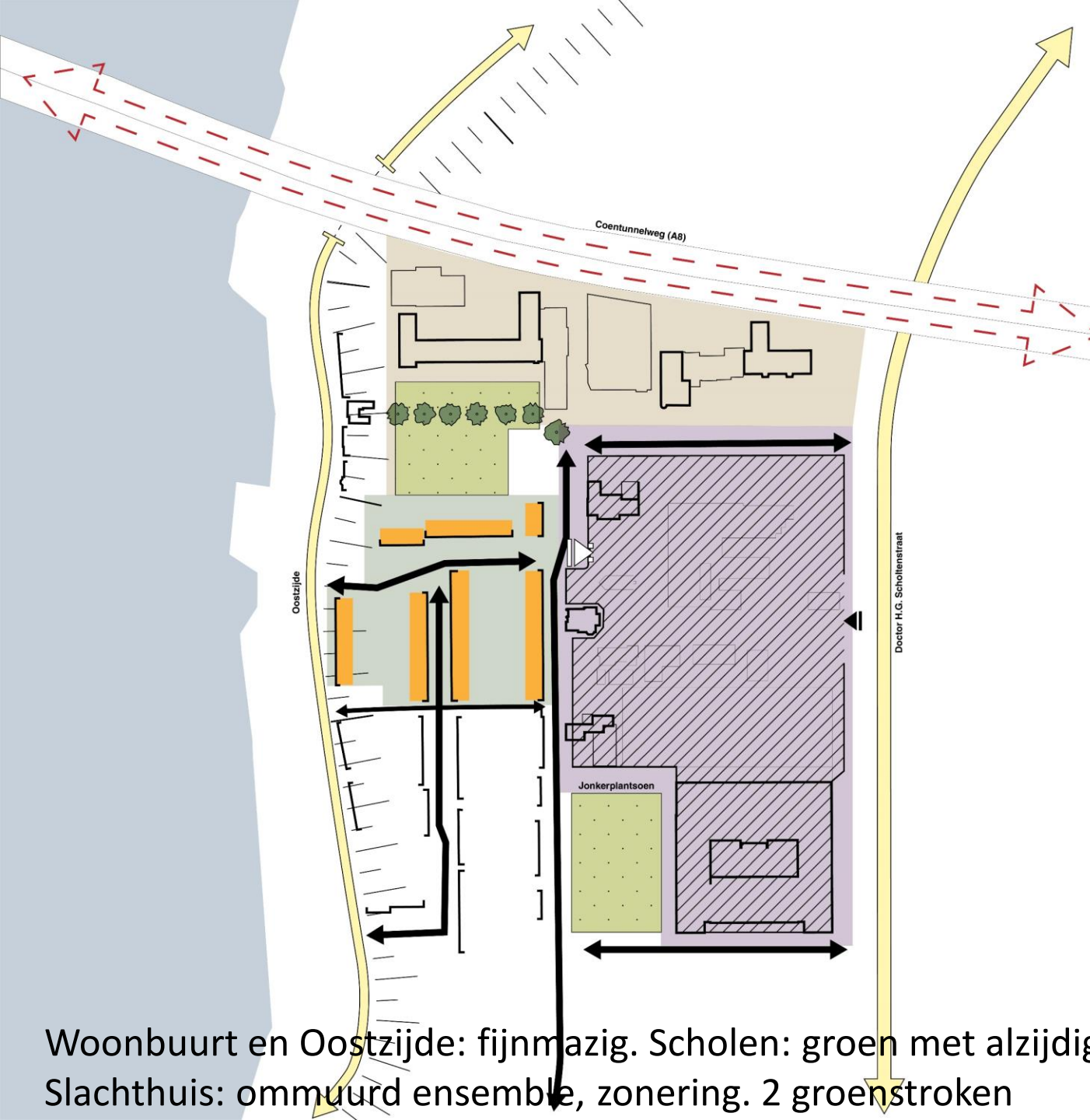
OPENBAAR GROEN

'GOED WONEN'

WOONWIJK 'GOED WONEN'

SCHOLENSTROOK

SLACHTHUISTERREIN

Woonbuurt en Oostzijde: fijnmazig. Scholen: groen met alzijdige gebouwen.
Slachthuis: ommuurd ensemble, zonering. 2 groenstroken

Woonwijk Hondemanbuurt

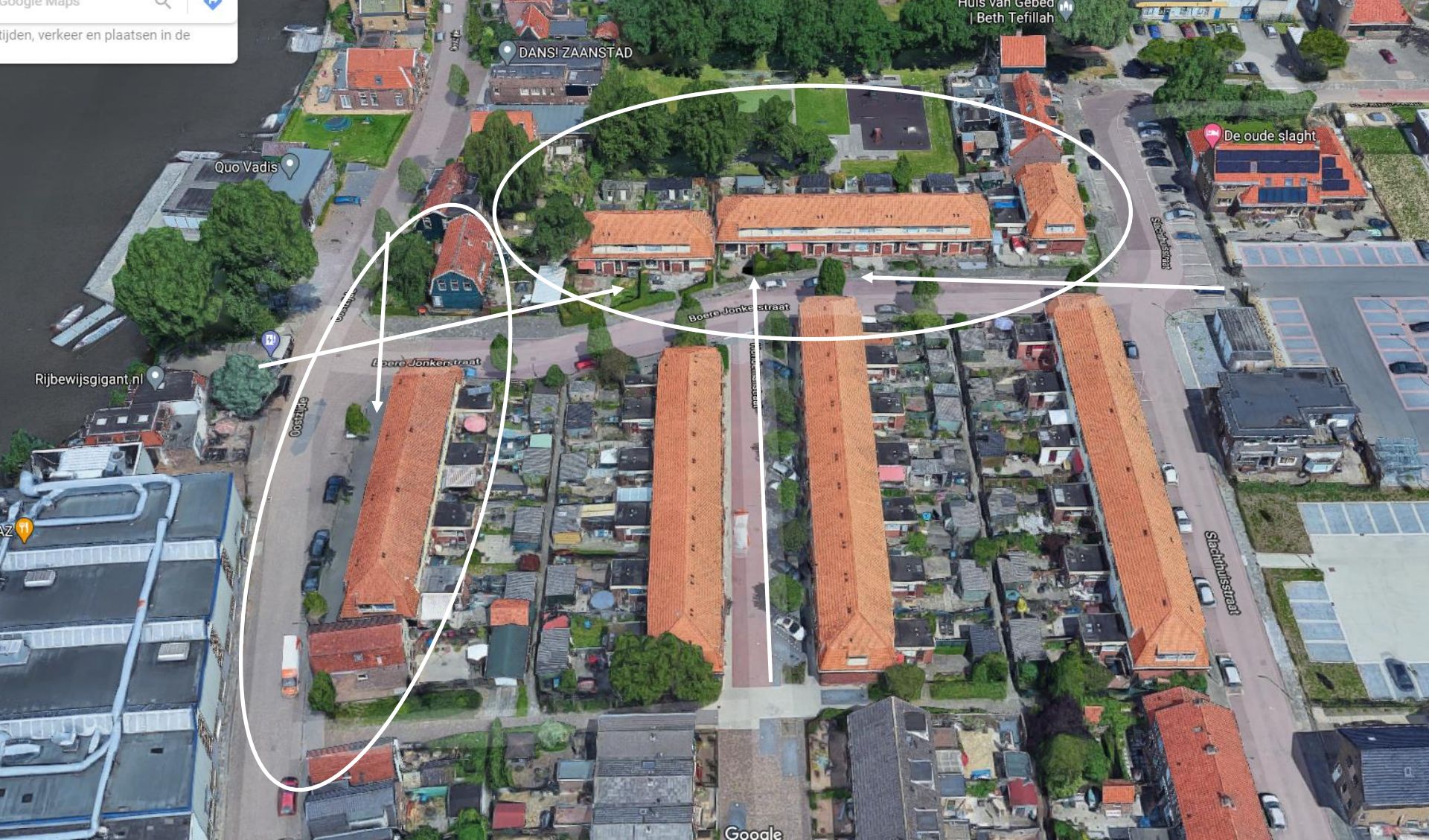
LEGENDA

- BOUWVOLUMES
- KAVELS
- ROOILIJNEN
- VOORMALIGE BOUWVOLUMES
- NIET OORSPRONKELIJKE BOUWVOLUMES
- WOONWIJK 'GOED WONEN'

Hondemanbuurt: structuur. Boerejonkerstraat: gestaffelde blokken. Het westelijke blok is onderdeel van het dijklint van de Oostzijde.

Tussen Slachthuisstraat en Oostzijde: kleinschalige structuur, doorlopende stroken, duidelijke beëindiging Boerejonkerstraat / scholenstrook

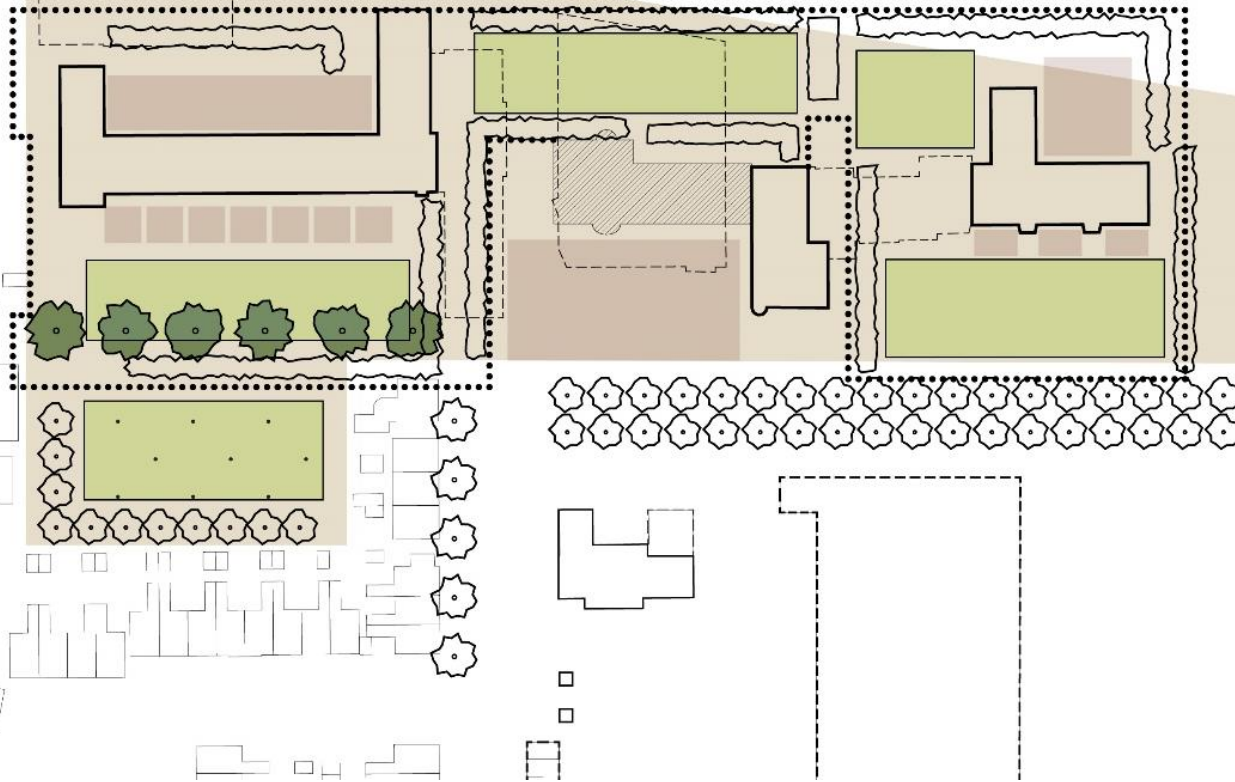

Stedenbouwkundige verbijzondering : het blok in het lint van de Oostzijde;
Boerejonkerstraat heeft meeste plastic en beeldkwaliteit

Slachthuisstraat: linkerwand met grondgebonden woningen
Rechts: grens Slachthuisterrein met losstaande bebouwing

Scholenstrook

LEGENDA

- **BOUWVOLUMES**
- **VOORMALIGE BOUWVOLUMES**
- **NIET OORSPRONKELIJKE BOUWVOLUMES**
- **GRENZEN**
- **GROENSTRUCTUUR / STRUIKEN EN BOMEN**
- **OPENBAAR GROEN**
- **SCHOOLPLEIN**
- **SCHOLENSTROOK**

Scholenstrook, plantsoen, speelplein, speeltuin, volumes
Inzet: re-use debielenschool (linksboven), buitenruimte, speeltuin

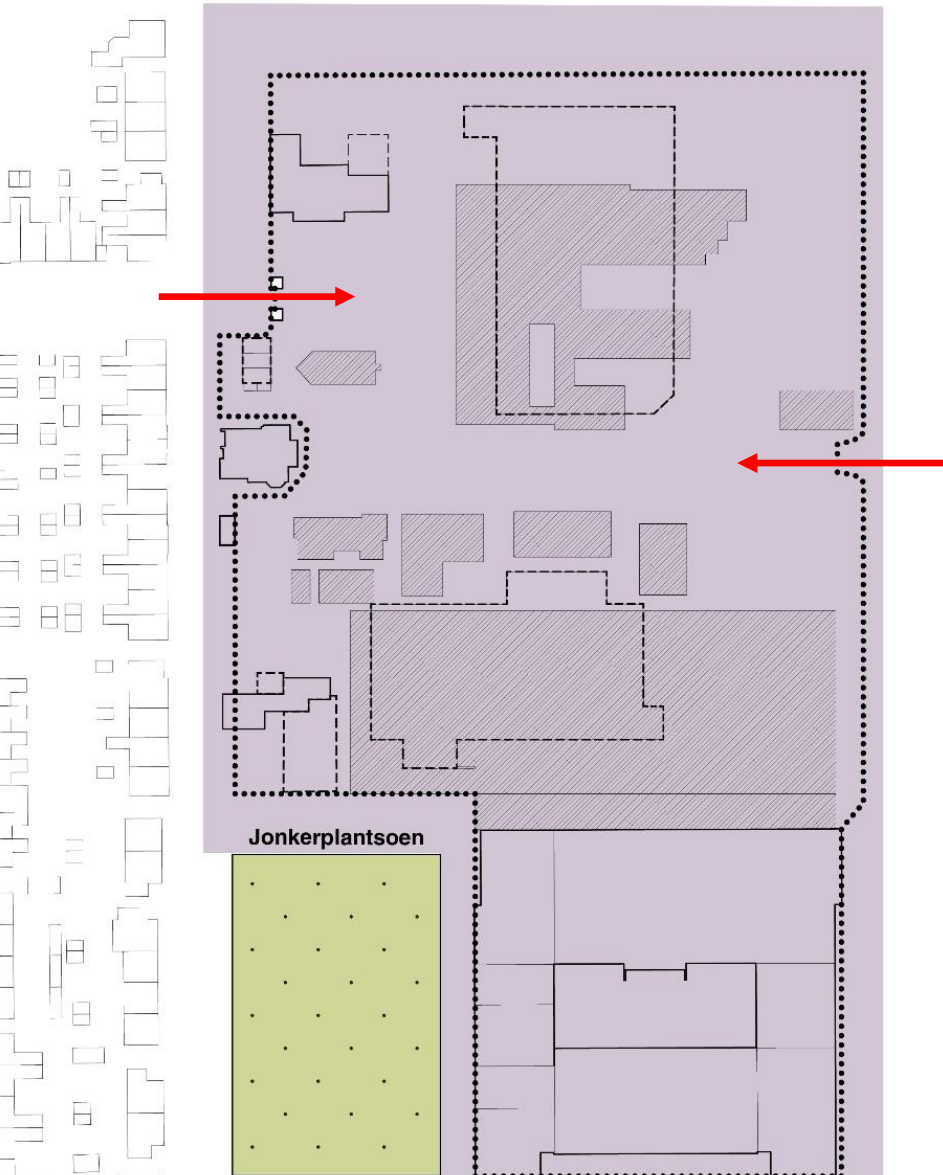

Besloten groene
buitenruimte met
buurtvoorziening
(nu speeltuin).
Informeel ontsloten,
achterkantensituatie

Slachthuisterrein

LEGENDA

- BOUWVOLUMES
- VOORMALIGE BOUWVOLUMES
- NIET OORSPRONKELIJKE BOUWVOLUMES
- GRENZEN
- OPENBAAR GROEN
- SLACHTHUISTERREIN

Structuur Slachthuisterrein: ommuring, entrees (poort), losstaande gebouwen aan de westzijde, plantsoen

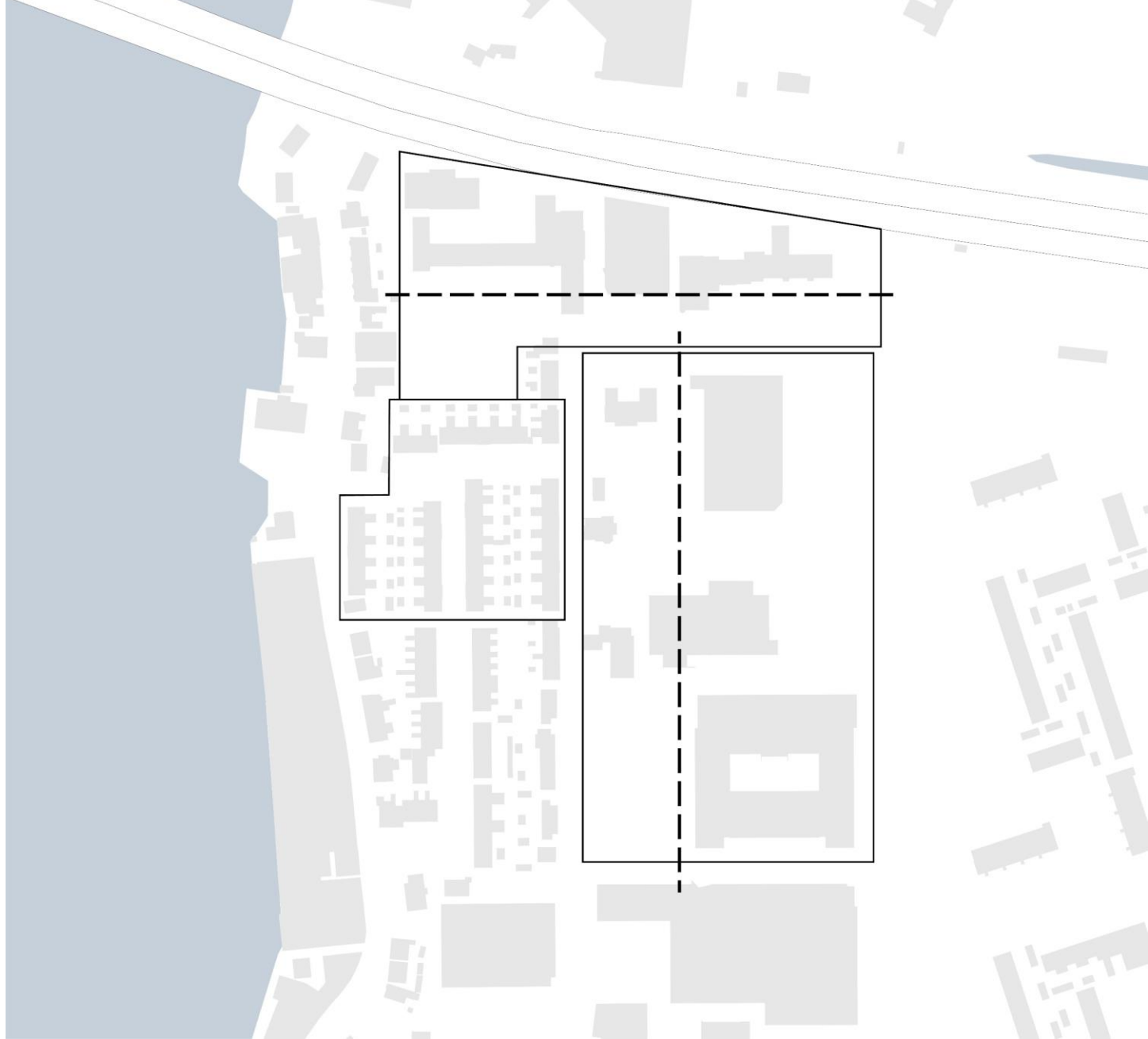

Slachthuisterrein: overgang en begrenzing is herkenbaar gebleven in de Slachthuisstraat

Eigenheid en samenhang van de buurt

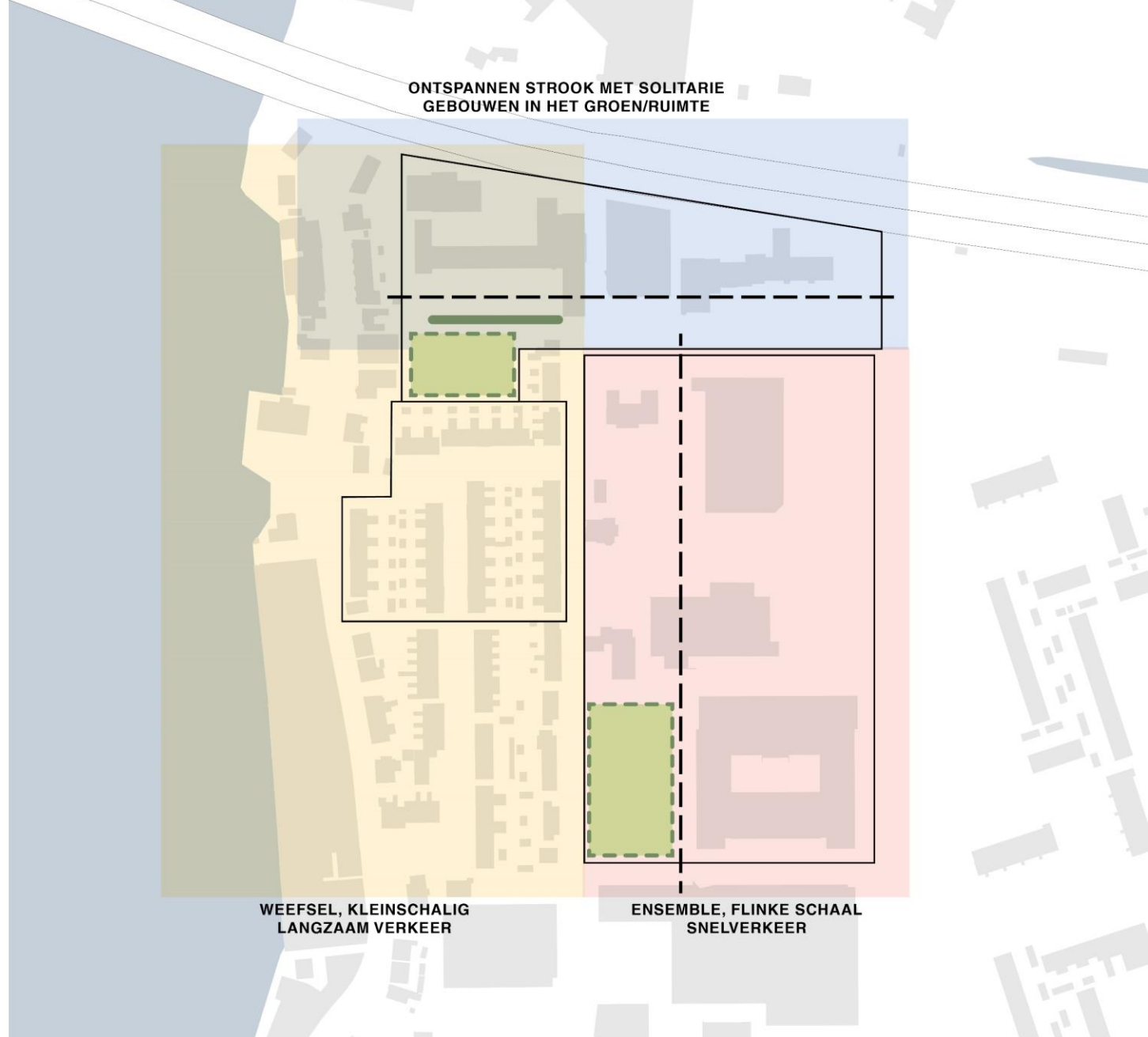
Slachthuisbuurt: drie eigen werelden, de woonbuurt, de scholenstrook en het Slachthuisterrein. Duidelijke grenzen, entrees en eigen sfeer.

Scholenstrook: gebouwen met een strook pleinen, speelterreinen en groen
Slachthuis: fabriekscomplex met ervoor een plein met kantoor en woningen

Twee plantsoenen in de buurt en een bomenrij

Slachthuisterrein: verschillende gebieden, schalen, sferen, snelheden
Toekomst: diversiteit versterken, verbindingen verbeteren

Karakteristiek

- Centrale periferie: slachthuis, BLO onderwijs voor de hele Zaanstreek, Aldi & Lidl
- Eigen werelden, duidelijk begrensd en afgebakend
- Schaal loopt op vanaf de Zaan naar het oosten toe
- Twee groenzones en schoolpleinen/tuinen
- Slachthuisterrein: plein met voormalige kantoren en woningen
- Omkering van de oriëntatie. Brug = verdwenen, H.G. Scholtenstraat toegevoegd
- H.G. Scholtenstraat = snelle schakel, Slachthuisstraat en Oostzijde = langzaam

Erfenis:

- Debielenschool, stuk OBS Duinjager, stuk imbecielenschool,
- Bomenrij voor de scholen, schoolpleinen en -tuinen, buurtvoorziening (speeltuin)
- Kleinschalig en mooi gedetailleerd wooncomplex Goed Wonen
- Hek, poort, woning en administratiegebouw slachthuis met plantsoen,.

Potentie voor de toekomst

- Versterk de eigenheid van de sferen, verbeter de verbindingen.
- Complementariteit van sferen, schalen en programma
- Ontwikkel kleinschaligheid en langzaam verkeer aan de westzijde (dus op de Oostzijde)
- Ruimte voor grote schaal aan de westzijde (Slachthuisterrein)
- Groen en openbare voorzieningen versterken